

Naturvernforbundet i Rana og omegn

Finneidfjord, 7 sep

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
Majorstua
0301 Oslo
e-mail: nve@nve.no

Høringsuttalelse søknad om konsesjon Silåga kraftverk i Rana kommune

Saksnummer: 201401099

Søknaden:

Heinbergåga Kraft AS søker NVE om konsesjon til å bygge ut kraftverk i elva Silåga som renner ut i Grønnfjellåga som igjen renner ut i Ranaelva, et nasjonalt laksevassdrag. Kraftverket er planlagt med inntak på kote 324 i Silåga. For adkomst til inntaket søkes det om å bygge en 350 meter lang vei fra Kvanndalsvegen inn til inntaksdammen som planlegges ca. 2 meter høy og 25 meter lang. Men på fig. 2-14, side 25 i søknaden, er inntaksdammen inntegnet med en lengde på ca. 40 meter og bredde på 22 – 23 meter utfra målestokken. Både adkomstveien og inntaksdammen blir godt synlig fra Kvanndalsvegen som passerer like ovenfor. Vannføringen i Silåga nedenfor inntaksdammen og fram til kraftstasjonen (stedvis også godt synlig fra veien) reduseres med gjennomsnittlig 58,2% i året. Vannføringen vil bli bare rundt 20% av naturlig vannføring i oktober/november, 28,4% i juli og 32,3% i august (jfr. Tabell 3-1, side 33). I alternativ 1 vil 2,7 km av Silåga nedenfor inntaksdammen, dvs. helt ned til Grønnfjellåga, være berørt. Vannet til kraftstasjonen ledes i en 1,8 km lang nedgravd rørgate til kote 189 like ovenfor Polhølsletta og derfra en kanal ut i Grønnfjellåga. En 30 meter bred gate i skogen må ryddes langs denne nedgravde rørtraséen. I alternativ 2 føres vannet i en 1,2 km lang nedgravd rørtrasé langs Kvanndalsvegen til kraftstasjonen på kote 226 ved veien. Vannet planlegges deretter ført tilbake til Silåga slik at berørt elvestrekning ved alternativ 2 i utgangspunktet blir 1,2 km. Men vannføringen nedenfor kraftstasjonen vil ikke være naturlig, men preget av hvordan kraftverket vil bli kjørt. Kraftstasjonen i begge alternativ søkes drevet med en såkalt Peltonturbin som vil avgi mer støy enn andre turbiner uten at tiltakshaver har angitt hvor høy denne vil bli. Kraftproduksjonen ved alternativ 1 vil være 1,4 GWh i vinterhalvåret og 4,5 GWh i sommerhalvåret, mens alternativ 2 vil gi 1,0 GWh om vinteren og 3,3 GWh om sommeren, dvs. 23% vinterkraft og 77% sommerkraft.

1. Samlet belastning i Rana kommune

Naturvernforbundet i Rana og omegn vil vise til Naturmangfoldlovens §10 som sier at nye naturinngrep skal vurderes ut fra samlet belastning. Det er uklart hvilken praksis NVE og forvaltningen legger seg på når samlet belastning skal vurderes. Hva er kartutsnittet? Rana kommune har allerede avgitt betydelige kraftressurser til storsamfunnet, gjennomsnittlig rundt 2600 GWh i året som er ca. 2% av landets totale kraftproduksjon. Det meste av vann og vassdrag i kommunen er allerede berørt av kraftproduksjon. En evt. konsesjon til Silåga kraftverk vil i denne sammenheng bidra med en ubetydelig økt kraftmengde, men etterlate et uforholdsmessig stort naturtap på 1,2 – 2,7 km berørt elvestrekning, inntaksdam, kraftgate og en kraftstasjon med ukjent forhøyet støynivå. Og dette i et område som er relativt nært og lett tilgjengelig for lokalbefolkningen. Naturvernforbundet mener at grensen for å ofre mer av Rana-naturen til fordel for kraftutbygging er nådd.

2. Tap av verdifulle naturtyper

Tiltaksområdet i og rundt Silåga inneholder flere viktige og verdifulle naturtyper. Først og fremst er urørte elveløp som Silåga en rødlistet naturtype i seg selv og oppført i kategori NT; nær truet. I de sentrale delene av omsøkt utbygging finnes naturtypene bekkekløft og bergvegg som har verdien viktig. I bekkekløftene finnes flere kalkrike mosearter som f.eks. blygmose. Litt nedenfor planlagt inntaksdam foreligger det en artsrik slåttemark med over 40 karplanter og som har verdien svært viktig. Og like nord for den planlagte inntaksdammen er det en naturbeitemark med verdi viktig. Vegetasjonen i planområdet i det hele framstår som rik på basis av den kalkrike berggrunnen. Alt dette vil bli preget, redusert og miste mye av sin opplevelsesverdi ved en evt. kraftutbygging. Det urørte elveløpet blir definitivt en saga blott, så en evt. konsesjon vil redusere denne nær truede naturtypen med enda et vassdrag.

3. Tap av leveområder for viktige dyrearter

Det er først og fremst fossekall (Norges nasjonalfugl) og oter som vil bli direkte rammet av redusert vannføring i Silåga ved en evt. utbygging. Fossekall ble registrert med utfløyne unger under feltarbeidet i Silåga 22. – 23. juli 2008. Fossekall står på Bern-konvensjonens liste II som Norge sammen med 50 andre land har ratifisert. Bern-konvensjonen forplikter Norge til å totalfredede de truede dyreartene som står oppført i vedlegg II, deres levesteder og særlig yngleplasser. Fossekallen er avhengig av sprutfosser og stryk. Vannføringen nedstrøms inntaket etter en Silågautbygging vil i hekkesesongen i følge tiltakshaver gjennomsnittlig være redusert til 42,7% av normal vannføring i april, til 49,5% i mai, 53,8% i juni og til bare 28,4% i juli (søknaden side 33). Tiltakshaver mener dette skal være tilstrekkelig for å berge fossekallen i Silåga. Erfaringene til Norsk Ornitologisk Forening (NOF) som har fulgt fossekallen i en årrekke, er imidlertid at dens hekkeplasser uansett vil bli sterkt forringet eller ubrukelige etter småkraftutbygginger (se Morten Ree: "Femti år siden fossekall ble valgt til vår nasjonalfugl" NOF 14.05.13). Konsesjon til Silåga kraftverk vil etter Naturvernforbundets vurdering være et brudd på Norges forpliktelser i Bern-konvensjonens liste II.

Oter opptrer som streifdyr i omsøkt del av Silåga. Oter er oppført i kategori VU; sårbar. Tiltakshaver innrømmer at den reduserte vannføringen etter en evt. utbygging vil være negativ for oter (søknaden side 48).

Videre skriver søker at, sitat: "Det regnes som ikke sannsynlig at fjellrev (kategori CR; kritisk truet), som de siste årene er satt ut i Junkerfjellet som ledd i et avlsprosjekt, vil kunne streife ned mot tiltaksområdet" (søknaden side 48). På dette vesentlige spørsmålet innrømmer altså tiltakshaver at vi ikke har nok kunnskap. Naturmangfoldlovens §9 (føre-var-prinsippet) bør da komme til anvendelse inntil man har skaffet seg slik kunnskap. En kan ikke forvente at to dagers befarings i 2008 vil gi svar på dette viktige spørsmålet. Ellers går det fram at det omsøkte Silåga-området har et svært rikt dyreliv med flere rødlistede arter som jerv (EN; sterkt truet), gaupe (VU; sårbar), strandsnipe (NT; nær truet), fiskemåke ((NT), stær (NT) og hønsehauk (NT). Ellers finnes et variert innslag av rovfugler, ugler og skogshøns. Redusert naturkvalitet og støy (fra Peltonturbinen) etter en evt. kraftutbygging vil negativt påvirke dette naturmangfoldet og opplevelsen av det.

4. Forutbestemt og lite konsistent karaktersetning av naturmangfoldtap

Naturvernforbundet tar avstand fra tiltakshavers utdeling av karakterene middels eller liten negativ konsekvens for de tap av naturmangfold som en evt. kraftutbygging av Silåga vil medføre. Som et eksempel på hvor lite konsistent og faglig denne karaktersetningen er, vil vi nevne tiltakshavers vurdering av konsekvensene for ørretbestanden i elva. Pga. den lave vannføringen i vintermånedene etter en evt. kraftutbygging, spesielt i februar og mars, skriver de på side 57, sitat: "Det er derfor en viss risiko for at deler av elva kan bunnfryse og dermed drepe fisk og bunndyr." På den annen side skriver de om sommermånedene i neste avsnitt, samme side, sitat: "En redusert vannføring i tider av året når den er stor kan dessuten være en fordel, fordi høy strømningshastighet i dette vassdraget kan være en ulempe for fisken." Logikken i dette, hvis man kan kalle det det, er altså at først tar man livet av ørreten om vinteren, men så oppveies dette av at en gir den bedre levevilkår om sommeren. Ut av dette fastsetter tiltakshaver "liten negativ konsekvens (-)" for ørretbestanden, noe som i beste fall framstår som tragikomisk.

Naturvernforbundet kan på ingen måte være enig i tiltakshavers karaktersetning av naturtapene ved en evt. Silågautbygging, og de kan ikke opphøyes til å være faglig objektive.

5. Manglende kraftbehov og dårlig samfunnsøkonomi

En evt. utbygging av Silåga vil bare bære seg økonomisk for tiltakshaver dersom de får nytte godt av subsidieringen gjennom el-sertifikatordningen hvilket forutsetter at kraftverket må igangsettes innen utgangen av 2021 (deretter har regjeringen bestemt at ordningen avvikles). Samfunnsøkonomisk vil den subsidierte krafta fra Silåga bidra til et enda større kraftoverskudd enn det allerede er og dermed til ytterligere redusert kraftpris. Regjeringens Energimelding (Stortingsmelding nr. 25 (2015-2016)), som kom i april i fjor, skriver at kraftoverskuddet i Norge og Norden vil forbli på hhv. rundt 15 TWh og

30 TWh fram til 2030 og at dette allerede har medført lav pris på elektrisk kraft. Den lave prisen har igjen blitt et problem for de etablerte vannkraftverkene som får dårlig økonomi og vanskeligheter med å gjennomføre nødvendige oppgraderinger og vedlikehold.

Regjeringen skriver i Energimeldingens kapittel 15.1 dette om små kraftverk, sitat: "Utbygging av små kraftverk bidrar til noe næringsutvikling lokalt, men medfører også et stort antall inngrep og produksjonen er ofte størst i de delene av året med minst kraftbehov." Som nevnt innledningsvis vil et evt. Silåga kraftverk produsere rundt 77% av kraften om sommeren og bare ca. 23% om vinteren, et svært lavt tall selv til småkraftverk å være.

Utfra punktene 1. - 5. er både alternativ 1 og alternativ 2 uakseptabel for Naturvernforbundet. Vi går imot enhver kraftutbygging i Silåga og anbefaler NVE å **avslå** søknaden.

Naturvernforbundet i Rana og omegn

Tage Vedal, leder
Dag Johansen, styremedlem

